

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Το βιβλίο του Πλάτωνα Τήνιου «Συντάξεις» τοποθετεί αυτό το ζήτημα που προκαλεί ανησυχίες –κυρίως μεταξύ ακραίων φιλελευθέρων και λαϊκών σοσιαλιστών– σε ένα ορθολογικό πλαίσιο.

στο τρένο. Δεν έπαθε τίποτα, πλην όμως τελικά έπαθε διότι, μετά τη συνταξιοδότηση, καθόταν στο σπίτι και έπληττε θανάσιμα στο τέλος, έγινε καφενόβιος. Δυο φίλες μου συνταξιοδοτήθηκαν από την Ολυμπιάκη σε ηλικία κάτω των 40 με

το, να μην είναι σαν το γουρουνάκι της παιδικής μας ηλικίας· το περιεχόμενό του πρέπει να μεταφράζεται σε καλά πράγματα για όλους.

Τίθενται πολλά ερωτήματα τα οποία απαντώνται σ' αυτό το βιβλίο: Έχει διαφορά

καλύτερη ποιότητα ζωής. Στην Ελλάδα, υπερφανευόμαστε για τη σχετική μας μακροζωία· αλλά, δεν φαίνεται να παίρνουμε υπόψη ότι τα γρασιδάκια ξεκινούν νωρίς και επισύρουν πολλές κοινωνικές ταπεινώσεις.

Παραλλήλως, όπως γράφει ο Πλάτων Τήνιος, είναι καιρός να εκσυγχρονίσουμε την ίδια τη νομοταξία του συνταξιοδοτικού συστήματος. Για παράδειγμα, οι σπουδαίες γυναίκες πιθανότατα

ίας με μαθη- για καφέ και- γική και τον- ταξιοδοτή- σιτε, κανείς να μη θεωρη- να δεν αντι- κοινωνικού και έχω ακό- ιοις, η οποία παιπού ο ο- εια», της λέω α οφείλονται στην μπάνκα

λου τοποθε- οκαλεί αντι- ζή ακραίων- των σοσιαλι- λιστίο. Και- ει την ασπι- αλισμού, που- ρονοία στην- σιτες, με τη- ούτιπτε, άρα- ι και τη γενι- ν Τήνιος κά- υ θεσμού και- ού συστα- ύ άλλων, από- δ πρόβλημα.- ο όφελος με- ή ύπαρξη του- στον ασφα- ραστασίας α- υρηφόρες της- ότι δεν είναι- παρά, σε τον- οργική πλώ-

να εμποδίζουν τη δικαία λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος; Ποιος είναι ο ρόλος του πόλιτη και της πολιτικής του αγοράς, της ασφαλιστικής του συνειδήσης; Πώς φτιάσαμε σε κατακερματισμό των ταμείων; Γιατί δεν είναι όλοι οι Έλληνες ασφαλισμένοι στον ίδιο φορέα; Ποιο ποσοστό ανθρώπων εκμεταλλεύονται το σύστημα για λογαριασμό τους; Όπως θα περίμενε κανείς, το πελατειακό κράτος, οι συντεχνίες, η κακοδιοίκηση έχουν συμβάλει στη δημιουργία ενός τετρακόσμου, γραφειοκρατικού, αποίρηται τα πρόσωπα γραφειοκρατίας που περιθωριοποιεί πολλούς ανθρώπους, ευνοεί υπερβολικά άλλους και δεν συνεισφέρει στην οικονομία· αντίθετως την υπονομιώνει.

Οι συντάξεις μας προστατεύουν, σε ατομικό επίπεδο, από την εξάντληση, την ανημπόρια ή την αναπηρία, ενώς κοινωνικό επίπεδο αποτρέπουν τη φτώχεια. Εκτός του ότι καθιστούν τους συνταξιούχους καταναλωτές, τους δίνουν μια δεύτερη ενκαρπία να παραμένουν ενεργό οικονομικό παράγοντες. Μια τέτοια αντίληψη της συνταξιοδότησης προσαρτάει ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο από τη δημιουργία ενός αδρανούς στρώματος ηλικιωμένων που είτε προσφέρουν υπηρεσίες στους νεότερους (baby-sitting και τα τοιαύτα), είτε είναι δέκτες υπηρεσιών (old-sitting) από μέλη της οικογένειας τα οποία τις εκτελούν με ανάρπικη συνεισφοράση και συνθήκες με έντονες προκαταλήψεις τύπου ageism. Οι συντάξεις, αν ακολουθήσουμε τα επιτυχημένα ευρωπαϊκά πρότυπα και βάλουμε μια τάξη στο σημερινό χάος (θέσπιση «εθνικής σύνταξης», ηλικιακή προσαρμογή σύμφωνα με το προσδόκιμο ζωής και τη φύση της εργασίας, επενδυτική αξιοποίηση των κεφαλαίων που προκύπτουν από τις εισφορές, ενθάρρυνση των συνταξιούχων να εργάζονται αν και εφόσον μπορούν και το επιθυμούν), θα αποκτήσουν το αντίθετο περιεχόμενο από αυτό που έχουν σήμερα: αντί να παραμερίζουμε τους ηλικιωμένους και να τους αφήνουμε να μαρζώνουν στο σπίτι, είναι ανάγκη να τους διατηρούμε στην ενεργή ζωή – να τους δίνουμε χώρο να μεταδώσουν την πείρα τους στους νεότερους και συγχρόνως να έχουν αυτονομία,

που, όπως η προαναφερθείσα θεία μου που είναι σήμερα 98 ετών. Το πρόβλημά μας δεν είναι μόνο ταμειακό, άρα δεν λύνεται με περικοπές λύνεται με αναδιάρθρωση και ανακατανομή που δεν μπορεί και δεν πρέπει να εριοδικαίεται από τον αγοραίο συνδικαλισμό και τα συντεχνιακά συμφέροντα. Όσο για τη δημογραφική μας γήρανση, την οποία επίσης αναλύει ο Πλάτων Τήνιος, θα ήταν ενδιαφέρον να μην αντιμετωπιστεί απαραίτητος με την αναπαραγωγή αλλά με ένα σύστημα υγείας και πρόνοιας που να αποίρηται τα πρόσωπα γραφειοκρατίας που είναι στην εργασία και σε όλο τους άλλους τομείς. (Ένας φίλος μου για- τρός που εργάζεται τόσο στη Γαλλία όσο και στην Ελλάδα, λέει χαρακτηριστικά ότι η διαφορά ανάμεσα στις ηλικιωμένες Γαλλίδες και στις ηλικιωμένες Ελληνίδες είναι στα εσώφροντα: οι Γαλλίδες φορούν Victoria Secret ή και παρόμοια· οι Ελληνίδες βαμβακερό κομψιζών και κάλτσες για τους κρούσες.)

Διαβάζοντας το βιβλίο «Συντάξεις», το οποίο πρέπει να μελετήσουν οι άνθρωποι στην κυβέρνηση που σπάνια αναζητούν τη γνώμη των ειδημόνων, παρατηρώ, χωρίς έκπληξη, ότι ο Πλάτων Τήνιος εφαρμόζει αυτό που απαιτεί από τους φοιτητές στη σχολή του σχετικά με τις πανεπιστημιακές εργασίες: «Η εργασία εξετάζει πρωτίστως τις δυνατότητες σύνθεσης και κριτικής σκέψης. Η βαθμολογία δίδει έμφαση στην πρωτοτυπία και στην παράθεση δομημένων επιχειρημάτων που χρησιμοποιούν και δεν αναπαράγουν απλώς αυτά που έχουν διαβαστεί. [...] Έξισου προβληματική είναι η παραληρητική πολιτικολογία και επιδειξη ρητορικής δεινότητας τύπου "τηλεπαράθυρου". Η εργασία είναι ακαδημαϊκό κείμενο και όχι Βουλή των Εφήβων: Πρέπει να δείχνει γνώσεις, ικανότητα χρήσης τους και αυτοσυγκράτηση». Το βιβλίο «Συντάξεις» καλύπτει, νομίζω, το ζήτημα από όλες τις πλευρές, με τη δέουσα αυτοσυγκράτηση, και, αν συμφωνήσουμε χωρίς να μαλλιοτραφιστούμε στην πόρτα του Ύψιουργίου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μπορεί να μας δώσει μια μέθοδο για να βγούμε από τον κυκλώνα στον οποίο έχουμε μπλέξει. **A**

Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδοπούλου

οικονομολόγος, επικου- ρος καθηγητής στο Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πελασίου) ο οποίος ειδικεύεται στις συντάξεις, στην κοινωνική πολιτική, στη στέγασση και στις οικονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού. Προσπαθώ να μάθω τι συμβαίνει με ένα θμερλιόδη θεσμό του κράτους Πρόνοιας, όχι μόνο επειδή φέτος κλείνω 42 χρόνια εργασίας, χωρίς άδειες, Κυριακές και ε- ρτες, αλλά επειδή ελπίζω να είμαι υγιής και να μη γίνομ ποτέ συνταξιούχος· να σας αφήσω χρόνους εν ώρα εργασίας. Πράγμα απίθανο μιας και, στις περισσότερες περιπτώσεις, η τρίτη ηλικία κρείταιται αυτή την ανταπόδοση, η οποία, σε κανονικές συνθήκες, είναι κάθε άλλο παρά παθητική, κάθε άλλο παρά δαπάνη για το κοινωνικό σύνολο.

Όπως όλοι μας, έχω μια σειρά εμπειρίες και πληροφορίες γύρω από τη συνταξιοδότηση: για παράδειγμα, οι γονείς μου, μετά από 40 χρόνια σκωπσης της ιατρικής ανιπομονοούσαν να συνταξιοδοτηθούν· ο πατέρας μου λυκταρόσορ να γίνει κηπουρός στο προαστιακό και στο εξοχικό του σπιτί· η μητέρα μου είχε κουραστεί να βλέπει ηλικία στο μικροκόσμιο και παραπονιόταν ότι το ένα τημάτι είχε μεγαλώσει υπερφυσικά. Όταν επιτέλους αποσύρθθηκαν από το επάγγελμα, άρχισαν να αποστρέφονται από τη ζωή· η κηπουρική απεδείχθη βαρετή – θμμάτι ακόμα τον πατέρα μου να κωρρεύει ξανά και ξανά το γκαζόν με το χορτοκοπτικό–, η δε μητέρα μου απομονώθηκε εντελώς από τα εγκόσμια: το τηλέφωνο δεν χτυπούσε σχεδόν ποτέ και οι μέρες ήταν άδειες. Ανθρώποι που κάποτε περιφρονούσαν την τηλεόραση άρχισαν να βλέπουν «Τόλμ και γοητεία», ενώ καθιέρωσαν τη μεσημεριανή σιέστα για να σκευώνουν την όρα.

Η δεύτερη εμπειρία που απεκτάσα μέσα στα χρόνια είχε σχέση με μια σειρά φίλους μου, που, με παράδοξο τρόπο, εισήχρηταν συντάξεις από αποβιώσαντες γονείς (δημοσίους υπαλλήλους, στρατιωτικούς κτλ.) μολοντί ήταν ακόμα πολύ νέοι, αλλά όχι τόσο ώστε να θεωρούνται τριτοκί ορφανά. Σ' αυτούς προστίθεντο μητέρες με ανηλικά παιδιά που μπορούσαν να συνταξιοδοτηθούν μετά από 15 χρόνια εργασίας, καθώς και μερικές ειδικές κατηγορίες, όπως ο πατέρας μιας φίλης μου που συνταξιοδοτήθηκε σε ηλικία 45 ετών από τον ΟΟΣΕ μετά από κάποιο ατύχημα

μα στην τομή περίοδο ευφά- ματα γενναϊοτικής, βόλτα- ένδοξες στιγμές μπρότητα **Αργισα να καταλάβω** τη λ- μπιχανισμο αυτών των οι- σίων και δεν μιλώσα (άλ- ζήτουςε τη γνώμη μου) για- θω φθονερή μιας και σ' εμ- σποικουσαν τέτοια δώρα τε- κράτους, Επιηλέον, έττα,- μα, μια θεία, γεννημένη τε- σιοπαρτίε τη συντάξη του- ποιος απεβίωσε το 1961. «6- σιχνά, «νομίζω ότι σ' εοί- τα άδεια ταρεία. Έχεις τινά- στον αέρα».

Το βιβλίο του Πλάτωνα Τη- τρι αυτό το ζήτημα που η- παθητική, κάθε άλλο παρά δαπάνη για το κοινωνικό σύνολο. **Όπως όλοι μας, έχω μια σειρά εμπειρίες και πληροφορίες γύρω από τη συνταξιοδότηση:** για παράδειγμα, οι γονείς μου, μετά από 40 χρόνια σκωπσης της ιατρικής ανιπομονοούσαν να συνταξιοδοτηθούν· ο πατέρας μου λυκταρόσορ να γίνει κηπουρός στο προαστιακό και στο εξοχικό του σπιτί· η μητέρα μου είχε κουραστεί να βλέπει ηλικία στο μικροκόσμιο και παραπονιόταν ότι το ένα τημάτι είχε μεγαλώσει υπερφυσικά. Όταν επιτέλους αποσύρθθηκαν από το επάγγελμα, άρχισαν να αποστρέφονται από τη ζωή· η κηπουρική απεδείχθη βαρετή – θμμάτι ακόμα τον πατέρα μου να κωρρεύει ξανά και ξανά το γκαζόν με το χορτοκοπτικό–, η δε μητέρα μου απομονώθηκε εντελώς από τα εγκόσμια: το τηλέφωνο δεν χτυπούσε σχεδόν ποτέ και οι μέρες ήταν άδειες. Ανθρώποι που κάποτε περιφρονούσαν την τηλεόραση άρχισαν να βλέπουν «Τόλμ και γοητεία», ενώ καθιέρωσαν τη μεσημεριανή σιέστα για να σκευώνουν την όρα.

Η δεύτερη εμπειρία που απεκτάσα μέσα στα χρόνια είχε σχέση με μια σειρά φίλους μου, που, με παράδοξο τρόπο, εισήχρηταν συντάξεις από αποβιώσαντες γονείς (δημοσίους υπαλλήλους, στρατιωτικούς κτλ.) μολοντί ήταν ακόμα πολύ νέοι, αλλά όχι τόσο ώστε να θεωρούνται τριτοκί ορφανά. Σ' αυτούς προστίθεντο μητέρες με ανηλικά παιδιά που μπορούσαν να συνταξιοδοτηθούν μετά από 15 χρόνια εργασίας, καθώς και μερικές ειδικές κατηγορίες, όπως ο πατέρας μιας φίλης μου που συνταξιοδοτήθηκε σε ηλικία 45 ετών από τον ΟΟΣΕ μετά από κάποιο ατύχημα